

PREDLOG ZAKONA O DEVIZNEM POSLOVANJU

I. UVOD

1.1. Ocena stanja in razlogi za sprejetje zakona

1.1.1. Ocena stanja

Novi Zakon o deviznem poslovanju (v nadaljnjem besedilu: zakon) bo nadomestil veljavni Zakon o deviznem poslovanju (Uradni list RS, št. 23/99; v nadaljnjem besedilu: ZDP), ki je začel veljati v aprilu 1999 in bil v avgustu 2003 noveliran z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o deviznem poslovanju (Uradni list RS, št. 76/03; v nadaljnjem besedilu: ZDP-1A).

Zakon ureja menjalniško poslovanje ter kazenske določbe Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1889/2005 z dne 26. oktobra 2005 o kontroli gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje (UL L št. 309 z dne 25.11.2005; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1889/2005/ES). Poleg tega zakon na novo določa prekrškovne organe za področje menjalniškega poslovanja in za sankcioniranje neprijave prenosa gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje.

Eno od temeljnih štirih svoboščin Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) je načelo prostega pretoka kapitala, ki izhaja iz Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: PES). PES pod poglavjem »Kapital in plačila« v 56. členu določa, da so v okviru določb tega poglavja prepovedane vse omejitve pretoka kapitala med državami članicami ter med državami članicami in tretjimi državami. V tem okviru prepoveduje tudi vse omejitve plačil med državami članicami ter med državami članicami in tretjimi državami. To načelo je bilo na podlagi Pogodbe o Evropski uniji iz Maastrichta v državah članicah EU uveljavljeno s 1. januarjem 1994, ko se je pričela druga faza ekonomske in monetarne unije. Popolna svoboda pretoka kapitala je namreč eden od ključnih predpogojev za uvedbo skupne valute v državah članicah EU.

Že s sprejetjem ZDP je Republika Slovenija napravila pomemben korak v smeri popolne sprostitve pretoka kapitala in vzpostavitve evropskega pravnega reda na tem področju. Odpravljene so bile številne omejitve pretoka kapitala. Omejitve, ki jih je Slovenija še zadržala in so se pretežno nanašale na kratkoročne oblike kapitala, pa so bile večinoma omiljene. ZDP je bil zasnovan tako, da še obstoječe omejitve niso bile neposredno predmet ZDP, ampak je bila pristojnost za njihovo določanje prenesena bodisi na Banko Slovenije ali na Ministrstvo za finance, s čimer je bil vzpostavljen prožen sistem postopnega sproščanja pretoka kapitala. Hkrati je bila s prehodnimi določbami ZDP delno določena tudi dinamika bodoče liberalizacije pretoka kapitala, saj so bili v prehodnih določbah predpisani skrajni roki za odpravo še obstoječih omejitev.

Z ZDP-1A je bila uveljavljena popolna in nepovratna sprostitvev pretoka kapitala ter omejitev možnosti zaščitnih ukrepov s članstvom Republike Slovenije v EU. Še pred vstopom v EU je bilo namreč potrebno uzakoniti stanje na področju predpisov o deviznem poslovanju, ki bi ga

bilo sicer možno spremeniti s ponovnimi spremembami podzakonskih aktov. Zakonske določbe je bilo potrebno spremeniti tako, da so jasno in nedvoumno izražale popolnost in nepovratnost procesa liberalizacije pretoka kapitala.

Najpomembnejši mednarodni dokumenti, ki jih je predlagatelj upošteval pri pripravi predloga zakona, so:

- PES;
- Uredba 1889/2005/ES;
- priporočila Projektne skupine za finančno ukrepanje iz oktobra 2001 in oktobra 2004 (*Financial Action Task Force* – v nadaljnjem besedilu: priporočila FATF).

1.1.2. Razlogi za sprejetje zakona

Po vstopu Slovenije v evropsko Ekonomsko in monetarno unijo (EMU), ki temelji na skupni valuti in monetarni politiki ter koordinaciji ekonomskih politik, je potrebna prilagoditev predpisov novim razmeram.

ZDP-1A je že zagotavljal ustrezno pravno podlago za postopno liberalizacijo pretoka kapitala v obdobju do pristopa Republike Slovenije k EU, saj je omogočil, da je imela Slovenija že v času sprejemanja zadnje novele zakona v letu 2003 popolnoma prost režim za skorajda vse oblike kapitalskih poslov med rezidenti in nerezidenti. Zaradi teh okoliščin je bilo potrebno zakonske določbe spremeniti tako, da so jasno in nedvoumno izražale popolnost in nepovratnost procesa liberalizacije pretoka kapitala.

Za devizno poslovanje je bil pomemben mejnik ne samo pristop k EU, marveč tudi uvedba eura kot denarne enote Republike Slovenije. Ker uvedba skupne valute odpravlja plačilnobilansno tveganje na ravni nacionalnih držav, PES nacionalnim državam ne dopušča uvedbe omejitve pretoka kapitala znotraj držav članic EU. Omejitev lahko sprejme Svet EU le še do tretjih držav, torej držav, ki niso članice EU. Pristojnost nacionalne države je omejena na izvajanje morebitnih odločitev Sveta glede uvedbe omejitev do tretjih držav. S prenosom vodenja suverene monetarne in devizne politike z nacionalne ravni na institucije EU (ECB, Svet) tudi niso več potrebne določbe, ki bi posebej urejale poslovanje med rezidenti v tujih plačilnih sredstvih ali glede uporabe deviz.

1.2. Cilji in načela zakona

Temeljni cilj predloga zakona je prilagoditev novim razmeram po uvedba eura kot denarne enote Republike Slovenije.

V skladu s priporočili FATF je drugi cilj zakona ohranitev ureditve menjalniškega poslovanja. FATF je mednarodna organizacija, ki predstavlja enega ključnih mednarodnih teles na področju boja proti pranju denarja in financiranju terorizma. Priporočilo FATF št. 23 od držav izrecno zahteva, da sprejmejo vse potrebne zakonodajne in druge ukrepe, da preprečijo, da bi kriminalci ali z njimi povezane osebe lahko kontrolirali, imeli pomembnejše deleže ali upravljali finančno institucijo. Na ta način naj države zagotovijo učinkovitost na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

Tretji cilj zakona je določitev pristojnih organov in sankcij za kršitev Uredbe 1889/2005/ES za pravne in fizične osebe.

Osnovni načeli zakona sta liberalizacija in preglednost.

1.3. Poglavitne rešitve zakona

V skladu s temeljnim ciljem predlog zakona ne ureja več omejitev v zvezi s pretokom kapitala, ki so bile odpravljene že z ZDP-1A in so stopile v veljavo z vstopom Slovenije v EU oz. z uvedbo eura kot valute Republike Slovenije s 1.1.2007.

Predlog zakona je ohranja dosedanje pristojnosti Banke Slovenije glede izdajanja dovoljenj in nadzora nad menjalniškim poslovanjem ter dosedanje ureditev pogojev za pridobitev in odvzem dovoljenja za opravljanje menjalniških poslov. Pogoji se nanašajo na kvalificiranega lastnika in odgovorno osebo pogodbenega menjalca. Pogoje za opravljanje menjalniške dejavnosti predpiše s podzakonskim predpisom Banka Slovenije.

Določba o pristojnosti Banke Slovenije za nadzor nad menjalniškim poslovanjem je tudi v skladu s Predlogom ZPPDFT, ki se nahaja v drugem branju v Državnem zboru Republike Slovenije.

Predlagana pa je odprava ostalih določb, ki urejajo pooblastila Banke Slovenije (npr. zbiranje podatkov), ki so urejene z ZBS, zato posebne določbe v zakonu niso več potrebne.

V skladu z drugim odstavkom 45. člena Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 3/07) zakon pristojnim nadzornim organom nalaga, da vodijo tudi postopke o prekršku, če ugotovijo kršitve predlaganega zakona. Zato je na Banko Slovenije prenesena pristojnost Davčne uprave Republike Slovenije, ki po ZDP odloča o prekrških, storjenih na področju menjalniškega poslovanja. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o davčni službi (Uradni list RS, št. 114/06; v nadaljnjem besedilu: zakon o davčni službi) so bile namreč pristojnosti deviznega inšpektorata po Zakonu o deviznem poslovanju (Uradni list RS, št. 23/99, 35/01 – ZOU, 52/02 – ZDU-1 in 76/03) prenesene na Davčno upravo Republike Slovenije, ki je s tem postala prekrškovni organ za področje menjalniškega poslovanja. Pristojnosti Davčne uprave Republike Slovenije kot prekrškovnega organa v zvezi s sankcioniranjem neprijave prenosa gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje pa so s predlogom zakona prenesene na Carinsko upravo Republike Slovenije.

V zvezi z določitvijo sankcij za kršitev Uredbe 1889/2005/ES so poleg sankcij za fizične osebe v zvezi z neprijavo prenosa gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje z zakonom ohranjene tudi sankcije za pravne osebe, ki jih Uredba 1889/2005/ES ne predvideva, so pa urejene z ZDP.

1.4. Prilagojenost predlagane ureditve pravu EU

Predlagana ureditev je prilagojena naslednjim predpisom prava EU:

- Uredbi 1889/2005/ES.

Predlog zakona v skladu s prvim odstavkom 9. člena Uredbe 1889/2005/ES določa pristojne organe in sankcije za kršitve te uredbe. Poleg tega predlog zakona določa, da je za izvajanje Uredbe 1889/2005/ES pristojen carinski organ in da je potrebno podatke iz drugega odstavka 3. člena te uredbe posredovati v pisni obliki.

S tem so izpolnjene zahteve, ki so z Uredbo 1889/2005/ES naložene Republiki Sloveniji kot državi članici EU.

1.5. Prikaz ureditve področja v pravnih sistemih nekaterih držav članic EU

Prost pretok kapitala je temeljna svoboščina, ki je v državah članicah EU urejena že s PES. Predpisi na nacionalni ravni lahko urejajo le operativne postopke, kot npr. poročanje, pogoje

izmenjave podatkov med centralno banko in vlado in razmejitev pristojnosti med vlado in centralno banko pri uvedbi omejitev pretoka kapitala v skladu s PES.

V Avstriji je bil zakon o deviznem poslovanju nazadnje spremenjen leta 2003 in obsega tri poglavja.

Prvo poglavje je namenjeno plačilnemu prometu s tujino ter plačilni bilanci. Plačilni promet s tujino sicer nima omejitev, je pa določena izjema po 60. členu PES, v skladu s katerim lahko država članica zaradi resnih političnih razlogov in zaradi nujnosti sprejme enostranske ukrepe proti tretji državi v zvezi s pretokom kapitala in s plačili. V takšnem primeru mora avstrijska centralna banka sprejeti ustrezne ukrepe, pri čemer lahko omeji ali povsem prepove določene pravne posle z neko tretjo državo. Najkasneje do pričetka veljavnosti teh ukrepov mora o tem obvestiti Evropsko komisijo in druge države članice.

Avstrijska centralna banka je v skladu s tem zakonom dolžna tudi zbirati podatke, ki se nanašajo na plačilno bilanco ter na status premoženja v tujini ter jih dati na razpolago javnosti.

Drugo poglavje se nanaša na spremembo zakona o nakazilih, tretje poglavje pa na spremembo zakona o borzi.

Na Finskem je bila zadnja sprememba deviznega zakona sprejeta leta 1995, pri čemer je bila njegova veljavnost podaljšana do konca leta 1998.

V Nemčiji zakon o deviznem poslovanju ne obstaja. Poročanje rezidentov o poslovanju z nerezidenti za statistične (plačilnobilančne) namene je urejeno v zakonu o bančništvu, zakonu o statistiki ter v zakonu o nemški centralni banki. Nemška centralna banka lahko predpiše finančnim institucijam, da ji v statistične namene posredujejo različne informacije s področja poslovanja s tujino. Trenutno so med drugim v veljavi Poročilo o stanju terjatev in obveznosti nebančnih organizacij do tujine, Poročilo o stanju neposrednih naložb ter Poročilo o plačilnem prometu s tujino.

Posvetovanje z ECB v skladu z določilom 105(4) člena Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in Odločbo Sveta z dne 29. junija 1998 o posvetovanju nacionalnih organov z Evropsko centralno banko glede osnutkov pravnih predpisov (98/415/ES) (UL L št. 189, 3.7.1998) na osnovi predhodnega mnenja ECB z dne 15.05.2007 ni potrebno.

1.6. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javna finančna sredstva

Navedeni zakon ne bo imel finančnih vplivov na proračun in druga finančna sredstva.

1.7. Ocena drugih posledic, ki jih bo imel sprejem zakona

Predlagani zakon ne bo imel drugih posledic.

II. BESEDILO ČLENOV

I. POGLAVJE SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina zakona)

(1) Ta zakon ureja:

1. menjalniško poslovanje;
2. določitev nadzornih in prekrškovnih organov po tem zakonu.

(2) S tem zakonom se za izvajanje Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1889/2005 z dne 26. oktobra 2005 o kontroli gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje (UL L št. 309 z dne 25. 11. 2005, str. 9; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1889/2005/ES) določajo pristojni organi in sankcije za kršitve.

2. člen (rezidenti in nerezidenti)

(1) Rezidenti oziroma rezidentke (v nadaljnjem besedilu: rezidenti) po tem zakonu so:

1. gospodarske družbe in druge pravne osebe s sedežem v Republiki Sloveniji razen njihovih podružnic v tujini, ki opravljajo pridobitno dejavnost;
2. podružnice tujih gospodarskih družb, ki opravljajo pridobitno dejavnost in so vpisane v sodni register v Republiki Sloveniji;
3. samostojni podjetniki posamezniki oziroma samostojne podjetnice posameznice (v nadaljnjem besedilu: samostojni podjetniki posamezniki) oziroma fizične osebe, ki samostojno opravljajo dejavnost kot poklic s sedežem oziroma stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: zasebniki);
4. fizične osebe s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji;
5. fizične osebe, ki začasno prebivajo v Republiki Sloveniji na podlagi veljavnega dovoljenja, izdanega za najmanj šest mesecev, razen tujih državljanov, zaposlenih na diplomatskih in konzularnih predstavništvih ter njihovih družinskih članov;
6. diplomatska, konzularna in druga predstavništva Republike Slovenije v tujini, ki se financirajo iz proračuna, ter slovenski državljanji, zaposleni na teh predstavništvih, in njihovi družinski člani.

(2) Vse druge osebe so nerezidenti oziroma nerezidentke (v nadaljnjem besedilu: nerezidenti).

3. člen (gotovina, pristojni organi in posredovanje podatkov)

(1) Gotovina ima enak pomen kakor v Uredbi 1889/2005/ES.

(2) Za izvajanje Uredbe 1889/2005/ES je pristojen carinski organ.

(3) Podatki iz drugega odstavka 3. člena Uredbe 1889/2005/ES se posredujejo v pisni obliki.

4. člen (tuja gotovina)

Tuja gotovina so bankovci in kovanci v tuji valuti, ki jih je izdala centralna banka ali država.

5. člen (menjalniški posli)

Menjalniški posli so nakup in prodaja tuje gotovine in nakup čekov, ki se glasijo in so unovčljivi v tujem denarju.

6. člen (pogodbeni menjalec in kvalificirani lastnik pogodbenega menjalca)

(1) Pogodbeni menjalec oziroma pogodbeni menjalka (v nadaljnjem besedilu: pogodbeni menjalec) je pravna oseba ali zasebnik, ki opravlja menjalniške posle na podlagi pogodbe s pooblaščen banko.

(2) Kvalificirani lastnik oziroma kvalificirana lastnica (v nadaljnjem besedilu: kvalificirani lastnik) pogodbenega menjalca po tem zakonu je fizična ali pravna oseba, ki je posredno ali neposredno imetnik oziroma imetnica (v nadaljnjem besedilu: imetnik) najmanj 10 odstotkov poslovnega deleža, delnic ali drugih pravic v določeni pravni osebi, na podlagi katerih imetnik pridobi najmanj 10-odstotni delež glasovalnih pravic ali najmanj 10-odstotni delež v kapitalu te pravne osebe ali delež glasovalnih pravic ali delež v kapitalu te pravne osebe, ki je manjši od 10 odstotkov, vendar mu že ta omogoča izvajanje pomembnega vpliva na upravljanje te pravne osebe.

(3) Odgovorna oseba pogodbenega menjalca po tem zakonu je oseba, ki jo določi pogodbeni menjalec in je odgovorna za upravljanje in zakonitost menjalniškega poslovanja pri njem.

II. POGLAVJE TRG IN TEČAJ TUJEGA DENARJA

7. člen (tečaj)

(1) Za izkazovanje podatkov o poslovanju s tujino po predpisih o računovodstvu in za plačilnobilančne namene se uporabljajo tečaji tečajnic Banke Slovenije.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se za izkazovanje podatkov o poslovanju s tujino po predpisih o računovodstvu in za plačilnobilančne namene za obdobje do uvedbe eura kot valute Republike Slovenije uporablja srednji devizni tečaj Banke Slovenije.

8. člen (opravljanje menjalniških poslov)

(1) Menjalniške posle lahko opravljajo rezidenti, ki imajo dovoljenje Banke Slovenije.

(2) Banka Slovenije s sklepi in navodili, ki so objavljeni na spletni strani Banke Slovenije, predpiše pogoje in način opravljanja menjalniških poslov ter postopek nadzora nad opravljanjem teh poslov.

9. člen (izdaja dovoljenja za opravljanje menjalniških poslov)

(1) Banka Slovenije ne izda dovoljenja:

1. če je bil kvalificirani lastnik pogodbenega menjalca pravnomočno obsojen zaradi kaznivega dejanja, storjenega z naklepom, ki se preganja po uradni dolžnosti, ali zaradi enega od naslednjih kaznivih dejanj, storjenih iz malomarnosti: prikrievanja (221. člen Kazenskega zakonika, Uradni list RS, št. 95/04 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljnjem besedilu: KZ), izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti (241. člen KZ), pranja denarja (252. člen KZ), izdaje uradne tajnosti (266. člen KZ) ali izdaje državne tajnosti (359. člen KZ), in kazen še ni bila izbrisana;

2. če je bila odgovorna oseba pogodbenega menjalca pravnomočno obsojena zaradi katerega kaznivega dejanja, navedenega v prejšnji točki, in kazen še ni bila izbrisana;

3. če iz podatkov, s katerimi razpolaga, izhaja, da bi dejavnost in posli, ki jih kvalificirani lastnik pogodbenega menjalca ali odgovorna oseba pogodbenega menjalca opravlja, oziroma dejanja, ki jih je storil, lahko vplivala na zakonitost poslovanja pogodbenega menjalca.

(2) Podatke o predhodni nekaznovanosti iz prejšnjega odstavka tega člena Banka Slovenije pridobi iz kazenske evidence.

10. člen **(odvzem dovoljenja za opravljanje menjalniških poslov)**

(1) Banka Slovenije odvzame pogodbenemu menjalcu dovoljenje:

1. če je bilo dovoljenje pridobljeno z navajanjem neresničnih podatkov;

2. če niso več izpolnjeni pogoji iz 8. in 9. člena tega zakona.

(2) Banka Slovenije lahko podatke, potrebne za presojo, ali obstajajo okoliščine iz 3. točke prvega odstavka 9. člena tega zakona, pridobi od pristojnih državnih organov.

III. POGLAVJE **NADZOR**

4.1 Splošne določbe

11. člen **(nadzorni organi)**

Poslovanje v skladu s tem zakonom v okviru svojih pristojnosti nadzirajo Banka Slovenije, ministrstvo, pristojno za finance in Carinska uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: nadzorni organi).

12. člen **(pošiljanje informacij in medsebojno obveščanje)**

(1) Nadzorni organi morajo na zahtevo posameznega nadzornega organa poslati drugemu nadzornemu organu vse potrebne informacije, ki jih potrebuje pri opravljanju svojih nalog.

(2) Nadzorni organi morajo drug drugega obveščati o nepravilnostih, ki jih pri opravljanju nadzora ugotovijo, če so te ugotovitve pomembne tudi za delo drugih nadzornih organov.

(3) Podrobnejšo vsebino in način medsebojnega obveščanja nadzornih organov določi minister oziroma ministrica pristojna za finance (v nadaljnjem besedilu: minister), na podlagi prejšnjega mnenja nadzornih organov.

4.2 Nadzor Banke Slovenije

13. člen **(področje nadzora Banke Slovenije)**

Banka Slovenije nadzira poslovanje pooblaščenih bank in hranilnic v delu, ki se nanaša na menjalniško poslovanje, ter drugih oseb, ki so pooblaščene za opravljanje menjalniških poslov.

4.3 Nadzor in ukrepi carinskega organa

14. člen **(področje nadzora carinskega organa)**

Carinski organ opravlja nadzor nad vrsto in količino gotovine, ki jo v Skupnost ali iz Skupnosti prenašajo rezidenti in nerezidenti v potniškem, blagovnem in poštnem prometu.

15. člen
(ukrepi carinskega organa)

- (1) Carinski organ na podlagi potrdila začasno zaseže neprijavljeno gotovino, če ta znesek presega znesek, določen v prvem odstavku 3. člena Uredbe 1889/2005/ES.
- (2) Pravilnik o hrambi začasno zasežene gotovine izda minister.

IV. POGLAVJE
DOLOČBE O PREKRŠKIH

16. člen
(kršitve)

(1) Z globo od 2100 do 42 000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, z globo od 820 do 16 400 eurov samostojni podjetnik posameznik oziroma posameznik oziroma posameznica (v nadaljnjem besedilu: posameznik), ki samostojno opravlja dejavnost, z globo od 200 do 1200 eurov pa posameznik, če:

1. brez prijave carinskemu organu vnese v Skupnost ali iznese iz Skupnosti gotovino, ki presega znesek iz prvega odstavka 3. člena Uredbe 1889/2005/ES;
2. opravlja menjalniške posle v nasprotju s pogoji, ki jih na podlagi 8. člena tega zakona predpiše Banka Slovenije.

(2) Z globo od 820 do 4100 eurov se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka tudi odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika oziroma odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, oziroma odgovorna oseba državnega organa ali samoupravne lokalne skupnosti.

17. člen
(odvzem predmetov)

(1) Za prekrške po tem zakonu se poleg globe izreče tudi stranska sankcija odvzema predmetov, ki so bili uporabljeni oziroma namenjeni za storitev prekrška ali so nastali z njegovo izvedbo.

(2) Če v postopku niso predložena ustrezna dokazila o izvoru denarja, se lahko gotovina iz 1. točke prvega odstavka 16. člena tega zakona odvzame tudi, če ni storilčeva last.

(3) Za prekrške iz 1. točke prvega odstavka 16. člena tega zakona se odvzame tudi prevozno ali prenosno sredstvo, če so bili na njegova tajna ali skrivna mesta skriti predmeti prekrška in če je vrednost predmeta prekrška večja od tretjine vrednosti prevoznega sredstva in je lastnik oziroma lastnica (v nadaljnjem besedilu: lastnik) prevoznega ali prenosnega sredstva vedela ali bi morala vedeti, da gre za take predmete, tudi če jih je tretja oseba prevzela v prevoz ali prenos.

(4) Prenosno ali prevozno sredstvo, s katerim se opravljajo prevozne storitve v javnem prometu, se odvzame, če ni lastnina storilca prekrška, le če je njegov lastnik vedel, da je bilo uporabljeno za storitev prekrška.

V. POGLAVJE
PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

18. člen
(razveljavitev predpisov)

Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati Zakon o deviznem poslovanju (Uradni list RS, št. 23/99 in 76/03) in naslednji predpisi, izdani na njegovi podlagi:

1. Sklep o pogojih za odpiranje in vodenje računov nerezidentov (Uradni list RS, št. 42/04),

2. Sklep o obveznosti poročanja o poslovanju s tujino (Uradni list RS, št. 92/03 in 56/04),
3. Sklep o spremembi in dopolnitvi navodila za izvajanje sklepa o obveznosti poročanja o poslovanju s tujino (Uradni list RS, št. 64/04),
4. Sklep o kriterijih in načinu ugotavljanja namena vzpostavitve trajnih ekonomskih povezav in pridobitve učinkovitega vpliva na upravljanje gospodarske družbe ali drugega gospodarskega subjekta (Uradni list RS, št. 50/99),
5. Sklep o postopkih za odpiranje deviznih računov rezidentov pri pooblaščenih bankah (Uradni list RS, št. 42/04),
6. Sklep o pogojih in načinu opravljanja plačilnega prometa s tujino (Uradni list RS, št. 56/04),
7. Sklep o pogojih in načinu, pod katerimi smejo rezidenti pri poslovanju z nerezidenti plačilo sprejeti ali opraviti v tuji gotovini (Uradni list RS, št. 97/06),
8. Navodilo za izvajanje sklepa o obveznosti poročanja o poslovanju s tujino (Uradni list RS, št. 102/03, 135/03, 64/04, 9/05, 20/06 in 128/06) ter
9. Navodilo o poročanju o poslih z vrednostnimi papirji (Uradni list RS, št. 102/03).

19. člen
(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

V 1. členu predloga zakona je opredeljeno področje, ki ga ureja zakon. Glede na vstop Slovenije v EU in na uvedbo eura kot denarne enote Republike Slovenije je vsebina zakona v primerjavi z ZDP precej skrčena. Namen zakona je, da uredi menjalniško poslovanje, določi nadzorne in prekrškovne organe po tem zakonu ter določi kazenske sankcije za kršitev Uredbe 1889/2005/ES.

K 2. členu

Predlog zakona ločuje subjekte glede na njihov kraj bivanja oziroma glede na njihov sedež v primeru gospodarskih družb oziroma zasebnikov. Kot rezidenti so mišljene gospodarske družbe in druge pravne osebe s sedežem v Republiki Sloveniji, podružnice tujih gospodarskih družb, samostojni podjetniki posamezniki oziroma fizične osebe, ki samostojno opravljajo dejavnost kot poklic (zasebniki), fizične osebe s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, fizične osebe, ki začasno bivajo v Republiki Sloveniji na podlagi veljavne bivalne ali delovne vize v trajanju najmanj 6 mesecev, diplomatska, konzularna in druga predstavništva Republike Slovenije v tujini, ki jih financira ali sofinancira Vlada Republike Slovenije, ter slovenski državljani, zaposleni na teh predstavništvih in njihovi družinski člani.

Zaradi uskladitve pojma rezident in nerezident s priročnikom Mednarodnega denarnega sklada (v nadaljnjem besedilu: MDS) za plačilno bilanco, kjer je bistvena lastnost rezidenta ekonomski interes, je v 1. in 2. točki prvega odstavka 2. člena predloga zakona uporabljen pojem »pridobitna dejavnost«, ki ga zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/06 (60/06 - popr.), 26/07-ZSDU-B, 33/07-ZSReg-B) že pozna in vsebinsko ustreza pojmu ekonomski interes kot ga predlaga MDS. Podružnicam tujih gospodarskih družb, ki v Sloveniji ne opravljajo pridobitnih dejavnosti se tako daje status nerezidenta, ker v Republiki Sloveniji nimajo ekonomskega interesa, običajno tudi nimajo kapitala. Podružnice rezidentov v tujini, ki tam opravljajo nepridobitne dejavnosti, se še vedno štejejo za rezidente Slovenije.

K 3. členu

Zakon povzema definicijo gotovine iz Uredbe 1889/2005/ES, ki pravi, da „gotovina“ pomeni prenosljive instrumente, ki se glasijo na prinosnika, vključno z denarnimi instrumenti, ki se glasijo na prinosnika, kot so potovalni čeki, prenosljive instrumente (vključno s čeki, zadolžnicami in denarnimi nakazili), ki so izdani na prinosnika, indosirani brez omejitev, izdani v korist fiktivnega prejemnika ali v drugih oblikah, ki dopuščajo prenos naslova ob predaji, ter nepopolne instrumente (vključno s čeki, zadolžnicami in denarnimi nakazili), ki so sicer podpisani, vendar brez navedbe imena prejemnika plačila ter gotovino (bankovce in kovance, ki so v obtoku kot plačilno sredstvo).

V drugem odstavku 3. člena je na podlagi prvega odstavka 2. člena Uredbe 1889/2005/ES določeno, da je za uporabo te uredbe pristojen carinski organ.

Tretji odstavek 3. člena predloga zakona določa, da je podatke iz 2. odstavka 3. člena Uredbe 1889/2005/ES potrebno posredovati v pisni obliki. Določitev oblike posredovanja podatkov je namreč v pristojnosti držav članic.

K 4. členu

Zakon ohranja definicijo tuje gotovine. Tuja gotovina so bankovci in kovanci v tuji valuti, ki jih je izdala centralna banka ali država. Vrednostni papirji v ta pojem niso vključeni.

K 5. členu

Nespremenjena ostaja tudi definicija menjalniških poslov, le da je prenesena v poglavje Splošne določbe. Menjalniški posli so posli nakupa in prodaje tuje gotovine in posli nakupa čekov, ki se glasijo in so vnovčljivi v tujem denarju. Ta definicija je potrebna zaradi ohranitve ureditve področja menjalniškega poslovanja v skladu s priporočilom FATF št. 23, ki od držav zahteva, da zagotovijo učinkovitost na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

K 6. členu

Predlagani člen ohranja pomen izrazov za potrebe zakona. Predlagatelj je pri definiranju kvalificiranega lastnika pogodbenega menjalca uporabil iste kriterije, kot jih določa zakon o bančništvu (Uradni list RS, št. 131/06). Tako se za kvalificiranega lastnika pogodbenega menjalca šteje fizična ali pravna oseba, ki je neposredno imetnik 10% poslovnega deleža oziroma ima tak delež v obliki delnic ali drugih pravic, na podlagi katerih je udeležena pri upravljanju s sredstvi pogodbenega menjalca. V zgoraj navedeni definiciji pa smo upoštevali tudi določbe zakona o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja (Uradni list RS, št. 59/99 (12/00 - popr.), 50/04), zaradi česar smo v definicijo poleg fizične osebe vključili tudi pravno osebo.

Odgovorno osebo pogodbenega menjalca pa je bilo potrebno definirati zato, da se natančno določi osebo znotraj pravnih oseb, ki jim menjalniška dejavnost predstavlja le stransko dejavnost (npr. hoteli, bencinske črpalke).

K 7. členu

Ta člen nadomešča 48. člen ZDP. Ker Banka Slovenije od 1.1.2007 ne objavlja več srednjega deviznega tečaja Banke Slovenije, se za potrebe izkazovanja rezultatov poslovanja s tujino po predpisih o računovodstvu in za plačilnobilančne namene od dneva uveljavitve tega zakona namesto srednjega deviznega tečaja Banke Slovenije uporabljajo tečaji s tečajnic Banke Slovenije.

Poleg tega predlog zakona ohranja tudi določbo, da se za izkazovanje podatkov o poslovanju s tujino po predpisih o računovodstvu in za plačilnobilančne namene za obdobje do uvedbe eura kot valute Republike Slovenije uporablja srednji devizni tečaj Banke Slovenije (ki ga Banka Slovenije od 1.1.2007 ne objavlja več).

K 8. členu

Na področju menjalniškega poslovanja zakon ohranja dosedanjo ureditev, da menjalniške posle lahko opravljajo le rezidenti, ki imajo dovoljenje Banke Slovenije. Podrobnejša ureditev je prepuščena Banki Slovenije, ki predpiše tudi pogoje in način opravljanja menjalniških poslov ter postopek nadzora nad opravljanjem teh poslov. Določba o pristojnosti Banke Slovenije za nadzor nad menjalniškim poslovanjem je tudi v skladu s Predlogom ZPPDFT, ki se nahaja v drugem branju v Državnem zboru Republike Slovenije.

K 9. členu

Predlagani člen se nanaša na ocenjevanje integritete pogodbenega menjalca in določa pogoje, ki jih ob pridobitvi dovoljenja morata izpolnjevati kvalificirani lastnik in odgovorna oseba pogodbenega menjalca (oba pojma sta definirana v 6. členu zakona). Tako iz besedila izhaja zahteva po pravnomočni obsodbi za vsa naklepna kazniva dejanja, ki se preganjajo po uradni dolžnosti, in ne samo za točno določena in za to materijo relevantna kazniva dejanja, ki se preganjajo iz malomarnosti.

Banka Slovenije ima v skladu s 3. točko prvega odstavka 9. člena pooblastilo, da ne izda dovoljenja tudi takrat, ko bi dejavnost, posli ali dejanja kvalificiranega lastnika in odgovorne osebe pogodbenega menjalca lahko vplivali na zakonitost poslovanja pogodbenega menjalca. V praksi bo šlo predvsem za primere, ko so zoper prosilca za izdajo dovoljenja zaradi njegovih ravnanj drugi nadzorni organi izrekli določene ukrepe in sankcije, kar vse bi lahko vplivalo na bodoče zakonito poslovanje pogodbenega menjalca.

Zaradi poseganja v materijo, ki jo ureja zakon o varstvu osebnih podatkov, je v drugem odstavku 9. člena Banki Slovenije dano pooblastilo, da navedene podatke sama pridobi ali preveri pri Ministrstvu za pravosodje, ki vodi kazensko evidenco.

V zvezi z opisano problematiko v nadaljevanju navajamo tudi mednarodne standarde, ki se nanašajo na to področje. Tako je že v uvodu Baselskih priporočil za izvajanje nadzora nad strankami v bankah, ki jih je pripravila Delovna skupina za mednarodno bančništvo v oktobru 2001, navedeno, da je zmanjševanje tveganj sicer povezano tudi z bojem proti pranju denarja, vendar ne samo s tem, temveč tudi s preprečevanjem infiltracije kriminalcev v finančne ustanove. Temeljni dokument, na katerega se Baselska priporočila sklicujejo, je 40 priporočil FATF, oziroma konkretno priporočilo št. 23. Slednje od držav izrecno zahteva, da sprejmejo vse potrebne zakonodajne in druge ukrepe, da preprečijo, da bi kriminalci ali z njimi povezane osebe lahko kontrolirali, imeli pomembnejše deleže ali upravljali finančno institucijo.

K 10. členu

V 10. členu je za razliko od 9. člena, ki določa pogoje za pridobitev dovoljenja, predvideno, da Banka Slovenije pogodbenemu menjalcu odvzame že izdano dovoljenje v primeru, če je bilo dovoljenje pridobljeno z navajanjem neresničnih podatkov, in v primeru, če pogodbeni menjalec ne izpolnjuje več pogojev iz 8. in 9. člena.

Ker pridobivanje podatkov v zvezi s 3. točko prvega odstavka 9. člena prav tako pomeni poseganje v materijo, ki jo ureja zakon o varstvu osebnih podatkov, je potrebno v drugem odstavku 10. člena Banki Slovenije dati pooblastilo, da lahko navedene podatke tudi sama pridobi ali preveri pri državnem organu.

K 11. členu

Izvajanje zakona opravljajo v mejah svojih pristojnosti, določenih s tem zakonom, Banka Slovenije, ministrstvo, pristojno za finance ter Carinska uprava Republike Slovenije.

K 12. členu

Nadzorni organi se medsebojno obveščajo o ugotovljenih kršitvah določil tega zakona in si nudijo medsebojno pomoč pri ugotavljanju kršitev zakona. Minister, pristojen za finance, določi podrobnejšo vsebino in način medsebojnega obveščanja nadzornih organov.

K 13. členu

Predlog zakona ohranja pristojnost Banke Slovenije za opravljanje nadzora nad poslovanjem pooblaščenih bank in hranilnic v delu, ki se nanaša na menjalniško poslovanje, ter drugih oseb, ki so pooblaščenice za opravljanje menjalniških poslov. Ta določba je v skladu s Predlogom ZPPDFT, ki se že nahaja v drugem branju v Državnem zboru Republike Slovenije in določa, da je Banka Slovenije pristojna za nadzor nad menjalniškim poslovanjem.

V skladu z ZDP je prekrškovni organ za področje menjalniškega poslovanja Davčna uprava Republike Slovenije. Z Zakonom o davčni službi so bile namreč pristojnosti deviznega inšpektorata prenesene na Davčno upravo Republike Slovenije.

Na podlagi drugega odstavka 45. člena Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 3/07; v nadaljnjem besedilu: ZP) predlog zakona pristojnim nadzornim organom nalaga, da vodijo tudi postopke o prekršku, če ugotovijo kršitve predlaganega zakona.

K 14. in 15. členu

Nespremenjena ostaja tudi določba 14. člena predloga zakona, da carinski organ opravlja nadzor nad vrsto in količino gotovine, ki jo v Skupnost ali iz Skupnosti prenašajo rezidenti in nerezidenti v potniškem, blagovnem in poštnem prometu. Na področju kontrole gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje velja Uredba 1889/2005/ES, ki se je pričela uporabljati 15.06.2007.

V skladu s 45. členom ZP je v primeru prekrška iz 1. točke prvega odstavka 16. člena tega zakona prekrškovni organ Carinska uprava Republike Slovenije.

15. člen predloga zakona določa, da carinski organ začasno zaseže neprijavljeno gotovino, če ta znesek presega znesek, ki v skladu z Uredbo 1889/2005/ES, ki se je pričela uporabljati 15.06.2007, znaša 10 000 eurov ali več. Podrobnejša ureditev je prepuščena ministru, pristojnemu za finance, ki izda Pravilnik o hrambi začasno zasežene gotovine.

Ohranitev določb 14. in 15. člena v predlogu zakona je potrebna zato, ker carinska zakonodaja ureja ravnanja carinskih organov in zavezancev pri ravnanju z blagom pri vnosu ali iznosu le tega iz carinskega območja Skupnosti ter carinsko dovoljene rabe in uporabe blaga. Če naj bi carinski organi opravljali naloge, ki niso povezane s carinskimi predpisi, mora to biti izrecno navedeno v področnih zakonih.

K 16. členu

16. člen predloga zakona opredeljuje kršitve. Kršitve določb predloga zakona so opredeljene kot prekrški. Globa za pravno osebo znaša najmanj 2 100 eurov, za odgovorno osebo pravne osebe ter za samostojnega podjetnika posameznika pa najmanj 820 eurov, pri čemer je najvišja kazen za odgovorno osebo pravne osebe 4 100 eurov, za samostojne podjetnike posameznike pa je globa štirikrat višja in znaša 16 400 eurov. Globa za prekrške posameznika znaša od 200 do 1 200 eurov.

V zvezi z določitvijo sankcij za kršitev Uredbe 1889/2005/ES so poleg sankcij za fizične osebe v zvezi z neprijavo prenosa gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje z zakonom ohranjene tudi sankcije za pravne osebe, ki jih Uredba 1889/2005/ES ne predvideva, so pa urejene z ZDP.

S 3. in 4. odstavkom se opredeljujejo prekrški, katerih narava je posebno huda. Zanje je predpisana trikrat višja globa, kot je predpisana s 1. in 2. odstavkom. V primeru kršitve iz 1. točke 1. odstavka je pogoj za izrek višje globe poskus vnosa ali iznosa nelegalno pridobljenega denarja (pranje denarja), kar državi povzroči škodo, v primeru kršitve iz 2. točke 1. odstavka pa nezakonito oziroma nepravilno poslovanje menjalnic, zaradi česar si leta pridobi neko premoženjsko korist.

K 17. členu

Predlog zakona predvideva, da se za prekrške poleg globe izreče tudi stranska sankcija odvzema predmetov, ki so bili uporabljeni oziroma namenjeni za storitev prekrška ali so nastali z njegovo izvršitvijo.

K 18. členu

Ta določba je potrebna, ker predlog zakona nadomešča ZDP, ki bo ob sprejetju zakona prenehal veljati.

Glede na to, da zakon predlaga odpravo določb, ki urejajo pooblastila Banke Slovenije (npr. zbiranje podatkov), ki so urejene z ZBS ali z drugim zakonom, zakon razveljavlja tudi podzakonske predpise, ki jih je na podlagi ZDP izdala Banka Slovenije na področju odpiranja in vodenja računov nerezidentov, poročanja o poslovanju s tujino, vzpostavitve trajnih ekonomskih povezav in pridobitve učinkovitega vpliva na upravljanje gospodarske družbe ali drugega gospodarskega subjekta, odpiranja deviznih računov rezidentov pri pooblaščenih bankah, plačilnega prometa s tujino, sprejemanja in opravljanja plačil rezidentov pri poslovanju z nerezidenti v tuji gotovini, kreditnih poslov v tujem denarju med rezidenti, poročanja o poslovanju s tujino ter poročanja o poslih z vrednostnimi papirji.

K 19. členu

Določba predpisuje, da zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.